

Biuletyn Informacyjny

Stowarzyszenia

Bractwo Świętego Ognia

Nr 2/2022 * ISSN 2719-7190

W numerze:

- Dzwony w porządku liturgicznym
- Pielgrzymka do Jabłecznej
- Przybycie Świętego Ognia do Polski
- Akcje charytatywne - Wielkanoc 2021
- Inwentaryzacja cmentarza w Stanisławowie
- Pomoc uchodźcom z Ukrainy

Dzwony w porządku liturgicznym

Nabożeństwo to zewnętrzny wyraz przeżytej czci i uwielbienia Boga przez dobre myśli, słowa, gesty i uczynki. Poprzez to wierni wyrażają swoją wiarę i miłość oraz wchodzą w świat, otrzymując łaskę do pobożnego życia. Jest to nieodłącznie związane z naturą człowieka. Nabożeństwo jest ustanowione przez Boga, jako zewnętrzny wyraz czci Bożej¹.

Pełnowartościowe zrozumienie cerkiewnego dźwięku dzwonów można zrozumieć tylko wtedy, gdy cała struktura sakralno-muzyczna składają się w jedną całość, to znaczy kiedy cały scenariusz zrealizowany jest zgodnie z porządkiem nabożeństw. Święty Kościół prawosławny, który jest wierny Słowu Bożemu, błogosławi wszystkimi możliwymi środkami, widzialnymi i niewidzialnymi, oddziałując na duchową przyrodę i zmysłowe organy człowieka. W czasie sakramentu Bierzmowania człowiek otrzymuje dar Ducha Świętego dla życia duchowego. Wraz z otrzymaniem tego daru zostają uświęcone zmysły, które odbierają całe działanie Boskie².

¹ Zob. Ks. K. Bondaruk, *Nauka o nabożeństwach prawosławnych*, Białystok 1987, s. 5.

² Por. *Razdajsia blagowiestnyj zwon*, s. 137.

Nazwy i style dzwonienia

„Błagowiest”. Są to równe i powolne uderzenia w jeden największy dzwon ,który przywołuje ludzi do świątyni na nabożeństwo. Nazwa *blagowiest* oznacza dobra nowinę. Występują różne sposoby takiego dzwonienia („błagowiesta”): codzienny (w czasie zwykłych dni), postny (wielki post), *polijelejny*³, niedzielny i świąteczny (w czasie świąt z liczby dwunastu i parafialnych). Kiedy w wyposażeniu dzwonnicy znajduje się kilka dużych dzwonów można wykorzystać je w dzwonieniu na powyżej wymienione sposoby.

„Trezwon”. Jest to zjawisko, kiedy naraz dzwoni dwa lub więcej dzwonów. Sama nazwa wskazuje, że dzwoni się odpowiednie melodie trzy razy z dwoma małymi przerwami. Ów styl dzwonienia symbolizuje wielką chrześcijańską radość. Stosuje się nade wszystko przed takimi nabożeństwami jak: jutrznia, liturgia, całonocne czuwanie oraz w czasie wielkich świąt lub w niektórych momentach trwania nabożeństw.

„Dwuzwon”. Podobny styl dzwonienia jak w „trezwonie”. Kiedy naraz dzwonią dwa lub więcej dzwonów, lecz występuje tu

³ „Polijelej”. Jest to uroczysta część nabożeństwa na jutrzni. Śpiewa się wówczas wersety psalmów 134 i 135. Zapalane są wszystkie światła, otwierają się królewskie wrota, duchowieństwo wychodzi na środek świątyni i stają przed ewangelią lub ikoną święta. Ks. M.Lenczewski, *Liturgika*, Warszawa 1981, s. 247.

dwukrotne dzwonienie z jedną krótką przerwą. Taki styl dzwonięcia używa się tylko przed jutrznią i w czasie całonocnego czuwania. Dana metoda jest rzadko stosowana w praktyce.

„Pierezwon”. Są to uderzenia według kolejności w każdy dzwon po kolei zaczynając od największego kończąc na najmniejszym. W różnych tradycjach taki styl dzwonięcia może niekiedy zakończyć brzmieniem akordowym wszystkich dzwonów.

„Pierebor”(pasaż). Jest to dzwonienie pogrzebowe, wyrażające ból, cierpienie, rozpacz ale też radość z przejścia do życia wiecznego. Taki styl dzwonięcia wygląda w ten sposób, że uderza się powoli w każdy dzwon po kolei od najmniejszego do największego, co znaczy że takie dzwonienie symbolizuje życie zmarłego, od urodzenia, poprzez dzieciństwo, dorosłość, aż do śmierci⁴.

1. Porządek dzwonięcia w czasie nabożeństw

a) Dzwonięcie w czasie Całonocnego Czuwania

Dobowy cykl nabożeństw rozpoczyna się od nabożeństwa odprawianego z wieczora. W sobotę wieczorem, osoba obsługująca dzwony bierze błogosławieństwo od duchownego i na początku

⁴Zob. *Zakon Bożij*, Jordanville 1987, s.187.

przeprowadza *blagowiest*⁵ a konczy *trezwonem* przed całonocnym czuwaniem. Według rosyjskiej tradycji *blagowiest* ma w sobie jeden czynnik, jakim jest dzwonienie w jeden dzwon, który jest przeznaczony na dane uroczystości, w tym przypadku w niedzielny. Po uderzeniu kilkakrotnie razy w jeden dzwon, należy zadzwonić we wszystkie dzwony, ale tylko jeden raz. Co potwierdza drugi rozdział Typikonu, gdzie jest napisane: „Gdy słońce nieco zajdzie, podchodzi *kadiłowżihatiel* i czyni pokłon przed przełożonym. Uderza powoli w wielki dzwon i śpiewa nieskalane (Ps 118) lub mówiąc psalm pięćdziesiąty. Potem wchodzi i zapala lampady i przygotowuje kadzielnice. Znowu wychodzi i uderza we wszystkie dzwony”⁶.

Następne dzwonienie podczas całonocnego czuwania nazywa się *dwuzwonem*. Jest to *trezwon*, rozdzielony na pojedyncze dzwonienie przed wiecznią i dwukrotne dzwonienie przed jutrznią, co symbolizuje początek nowego życia wiecznego i nowego dnia. To dwukrotne uderzenie oznajmia wiernym o początku drugiej części wieczornego nabożeństwa - jutrzni - i wyraża radość z Narodzenia Chrystusa. W czasie dokonywania *dwuzwonu* przed jutrznią, ważną rzeczą jest to, że w czasie czytania w świątyni *szestopsalmia*⁷, musi panować głęboka cisza. Trzeba

⁵Zob. M. Skabałanowicz, *Tołkowyj Tipikon*, Moskwa 2003, *W sienoszcznoje Bdienije*, s. 48.

⁶<http://zvon.ru/zvon4.view1.page.7.html>, 18.05.2012.

⁷*Heksapsalmie* (cs. *szestopsalmije*) – lektura sześciu psalmów (3, 37, 87, 102, 142).

zakończyć dzwonienie do *małej doksologii*⁸, która zaczyna czytanie *szestopsatmia*. Cisza w cerkwi powinna trwać aż do początku *ektenii*⁹ wygłaszanej przez diakona lub kapłana. Używa się także dzwonów przed czytaniem Świętej Ewangelii. Odbywa się to w czasie czytania i śpiewania *stiepiennych antifonow*¹⁰. Dla wierzących znajdujących się w tym momencie poza świątynią, jest to znak, że będzie czytany fragment Ewangelii. Dlatego wierny nie mający możliwości uczestniczenia w danym nabożeństwie, a usłyszawszy ten dźwięk dzwonu, powinien się na chwilę wyciszyć. Przed słowami śpiewanymi przez chór „Chwała Tobie, Panie, Chwała Tobie”, „trezwon” należy zakończyć¹¹. W czasie śpiewania Magnificatu (Czestniejszuj...), ma miejsce krótki *blagowiest* składający się z dziewięciu uderzeń w jeden duży dzwon¹².

⁸*Mała doksologia* – trzykrotne powtórzenie anielskich słów *Chwała na wysokościach Bogu...* (cs. *Stawa w wysznych Bohu...*) i dwukrotne powtórzenie wersetu z psalmu 50. – *Panie, wargi moje otwórz i usta moje będą głosić chwałę Twoją* (cs. *Hospodi, ustnie moi otwierzieszi i usta moja wozwiestiat chwałę Twoju*). *Izdanije Sretenskogo monastyra*, 2003, s. 64.

⁹*Wielka ektenia* (cs. *wielikaja jektienija*) – zwana także ektenią pokoju, gdyż zaczyna się słowami „*W pokoju do Pana módlmy się*”. Składa się z jedenastu próśb (niekiedy uzupełnianych dodatkowymi wezwaniami, np. podczas modlitwy za zmarłych czy udzielaniu sakramentów). Wierni modlą się między innymi za władze cerkiewne i świeckie, „o dobrą pogodę, obfitość plonów ziemi i o czasy spokojne” czy „za żeglujących, podróżujących, chorych, cierpiących, uwięzionych”. *Liturgika*, Warszawa 1981, s. 71.

¹⁰Zob. *Razdajsia blagowiestnyj zwon*, s. 140.

¹¹Tamże, s. 140.

b) Dzwonienie w czasie Liturgii Świętej

Używanie dzwonów przed Świętą Liturgią różni się nieco od dzwonienia przed całonocnym czuwaniem. Tą różnicą jest używanie „trezwonu”, który jest przeprowadzany po „błagowieście”. Przed danym nabożeństwem „trezwon” jest przeprowadzany w całości i nie jest rozdzielany tak jak to było w całonocnym czuwaniu. Następne użycie dzwonu jest dopiero w czasie śpiewania Credo, dwanaście uderzeń, tj. jedno uderzenie na każdy artykuł Symbolu Wiary. W niektórych świątyniach na słowiańszczyźnie praktykuje się dzwonienie w jeden dzwon w czasie kanonu eucharystycznego. Po kanonie gdy śpiewana jest pieśń „Dostojno jest...” lub *zadostojnika*¹³ w okresie wielkich świąt z cyklu dwunastu, wtedy stosuje się *trezwon*¹⁴.

c) Używanie dzwonów w Wielkim Poście

Wraz z początkiem Wielkiego Postu w praktyce liturgicznej następują pewne zmiany. *Zazwyczaj* pierwszym dniem

¹³*Zadostojnik* - W święta z grupy dwunastu (łącznie z ich okresami świątecznymi), w Sobotę Łazarza, Wielki Czwartek, Wielką Sobotę i dni okresu paschalnego śpiewany jest odpowiedni hirmos dziewiątej pieśni kanonu jutrzni. Utwór nosi słowiańską nazwę „*zadostojnik*” (zamiast hymnu „Zaprawdę godnym jest”). Śpiewany jest zamiast „Dostojno jest...”. *Liturgika*, Warszawa 1981, s. 75.

¹⁴Zob. *Razdajsia blagowiestnyj zwon*, s. 140.

jest niedziela, lecz w czasie Wielkiego Postu jest to poniedziałek. Od poniedziałku po Niedzieli Seropustnej rozpoczyna się pierwszy tydzień Wielkiego Postu. Cerkiew wzywa w tekstach nabożeństwa do „postu gorliwego, miłego Bogu”, zarówno do cielesnego jak i duchowego. Poranne nabożeństwo w dni Wielkiego Postu składa się z: jutrzni, trzeciej, szóstej i dziewiątej godziny kanonicznej i *izobrazitelnych*. W skład godzin kanonicznych wchodzi trzy psalmy i trzy *katyzmy*¹⁵ oraz *troparion*, który jest przypisany dla danej godziny. Po nich są odprawiane tzw. *izobrazitelnyje* składające się z dwóch psalmów 102. i 145. oraz z przykazań błogosławieństw. Bezpośrednio po *izobrazitelnych* rozpoczyna się wieczernia. W środy i piątki z wieczernią łączy się Liturgia Uprzednio Poświęconych Darów. Nabożeństwo wieczorne stanowi Wielkie Powieczere.

Zmiany zachodzą w większości niektórych nabożeństw i zmienia się porządek dzwonienia na dane dni w okresie wielkopostnym.

Przed każdą z Godzin Kanonicznych używa się dzwonów w dany sposób:

- trzecia godzina kanoniczna - trzy uderzenia w jeden dzwon,
- szósta godzina kanoniczna - sześć uderzeń,

¹⁵*Katyzma* - Psalterz podzielony jest na 20 katyzm (cs. *kafizm*). W skład każdej katyzmy wchodzi po kilka psalmów. Wyjątkiem jest katyzma siedemnasta zawierająca jeden – 118 psalm. G. Szimanskij, *Liturgika, Tainstwa i obriady*, Moskwa 2003, s. 34.

- dziewiąta godzina kanoniczna- dziewięć uderzeń,
- wielkie powieczrze- dwanaście uderzeń,
- jutrznia – dwanaście uderzeń.

W tradycji klasztornej mnisi wychodzą z świątyni po szóstej godzinie kanonicznej, a schodzą się przed dziewiątą godziną kanoniczną. Według *Tipikonu*: „na dziewiątej godzinie kanonicznej zapalający lampady, uderza w symantron, po pierwszym „Trysagionie” uderza dziewięć razy w dzwon”¹⁶.

a) Nabożeństwa wielkopostne w okresie od pierwszego do szóstego tygodnia Wielkiego Postu.

- *Połunosznica* - dwanaście uderzeń w jeden dzwon.
- Jutrznia - kolejne uderzenia w dwa dzwony.
- Trzecia godzina kanoniczna - trzy uderzenia w dzwon.
- Szósta godzina kanoniczna - sześć uderzeń jeden dzwon.
- Dziewiąta godzina kanoniczna- dziewięć uderzeń w jeden dzwon.
- *Izobrazitelny* - dwanaście uderzeń w jeden dzwon.
- *Wieczernia* - uderzanie w dwa dzwony.
- Wielkie powieczrze - dwanaście uderzeń w jeden dzwon.

W okresie Wielkiego Postu nie używa się wielkich dzwonów na nabożeństwach w ciągu tygodnia. Na uroczystości niedzielne

¹⁶Zob. Igumen Michiej, *Ustaw kołokolago zwona*, Moskwa 1998, s. 12.

i świąteczne dzwoni się zawsze tak samo¹⁷.

b) Nabożeństwa w czasie Wielkiego Tygodnia

Po okresie czterdziestu dni Wielkiego Postu następuje tydzień poświęcony pamięci ostatnich dni życia Pana naszego Jezusa Chrystusa na ziemi, Jego męki i pogrzebu. Ze względu na te wydarzenia i ich znaczenie, tydzień ten nazwany jest Wielkim Tygodniem. Poszczególne dni Wielkiego Tygodnia odznaczają się charakterystycznym dla tego okresu liturgicznego stylem dzwonienia.

Od Wielkiego Poniedziałku do Wielkiej Środy:

- *Połunosznica* - dwanaście uderzeń w jeden dzwon,
- *Jutrznia* - dzwonienie w dwa dzwony,
- *Trzecia godzina kanoniczna* - trzy uderzenia w jeden dzwon,
- *Szósta godzina kanoniczna* - sześć uderzeń w jeden dzwon,
- *Dziewiąta godzina kanoniczna* - dziewięć uderzeń w jeden dzwon,
- *Izobrazitielny* - dwanaście uderzeń w jeden dzwon,
- *Wieczernia* - dzwonienie w dwa dzwony,
- *Wielkie powieczrze* - dwanaście uderzeń w jeden dzwon,
- *Jutrznia* - dwanaście uderzeń¹⁸,

¹⁷Zob. *Razdajsia blagowiestnyj zwon*, s. 141.

¹⁸Tamże, s. 141.

Nabożeństwo Wielkiego Czwartku rozpoczyna się od jutrzni z czytana Ewangelią. Ma nieco zmieniony ryt jak to jest w nabożeństwach Wielkiego Poniedziałku, Wielkiego Wtorku i Wielkiej Soboty. W danej służbie nie występują już *katyzmy*, a także modlitwa św. Efrema Syryjczyka. Dane nabożeństwo posiada już charakter bardziej podniosły. *Blagowiest* powinien być wykonywany przez inny dzwon niż ten, który był używany w okresie wielkopostnym. *Trezwon* wykonuje się na wszystkich dzwonach, jedynie bez udziału największego dzwonu. Święta liturgia św. Bazylego Wielkiego w Wielki Czwartek jest połączona z wiecznią. Przed liturgią używa się *trezwonu*.

W Wielki Piątek na jutrzni dzwoni się w jeden dzwon świąteczny. W czasie czytania dwunastu Ewangelii Pasyjnych, dzwonu używa się w następujący sposób. Przed czytaniem każdej Ewangelii dzwoni się w jeden dzwon (pierwsza Ewangelia- jedno uderzenie, druga Ewangelia- dwa uderzenia...). Po przeczytaniu wszystkich powinno się zadzwonić we wszystkie dzwony¹⁹.

Przed Królewskimi Godzinami Kanonicznymi dzwoni się już niepostnie, ale używając innego dzwonu niż używanego w Wielkim Poście. Przed nabożeństwem jakim jest wiecznia, dzwoni się dwanaście razy w ten dzwon, którego używa się na święta lub w ten, który nie dzwoniło się w czasie Wielkiego Postu. W czasie wynoszenia Płasczenicy dokonuje się *pierezwon*, dzwo-

¹⁹Zob. *Razdajsia blagowiestnyj zwon*, s.141.

niąc w każdy dzwon od największego do najmniejszego. Po złożeniu Płaszcznicy na środku cerkwi, następuje krótki *trezwon*²⁰.

Podczas nabożeństw Wielkiej Soboty przed jutrznią, dzwoni się dwanaście razy dużym dzwonem. Na Wielkiej Doksologii (*wielikoje stawostowie*) kapłan wychodzi z ołtarza, trzykrotnie okadza grób, na którym leży Płaszcznica. Podczas śpiewania *trysagionu* kapłan bierze Płaszcznicę i niesie w procesji dookoła cerkwi. W tym czasie wykonywany jest *pierezwon*, podobny w czasie wynoszenia Płaszcznicy z ołtarza na środek świątyni. Po ponownym położeniu na grób odbywa się krótki *trezwon*. Pozostały schemat używania dzwonu przed takimi nabożeństwami jak: godziny kanoniczne, *izobrazitielnyje* i wieczernia z liturgią Świętego Bazylego Wielkiego jest podobny do wcześniejszego używanego w Wielkim Poście lub w poniedziałek, wtorek i środę Wielkiego Tygodnia.

c) Nabożeństwa w Tygodniu Paschalnym

Pierwsze nabożeństwo Paschalne rozpoczyna się od *potunosznicy*. Przed tym nabożeństwem dzwoni się w jeden duży dzwon: „Przed północą *paraekklisiarch* wzięwszy błogosławieństwo od proboszcza, wchodzi i uderza w wielki

²⁰<http://zvon.ru/zvon4.view1.page16.html>, 19.05.2012.

dzwon...”. *Blagowiest* przed połnosznicą powinien odbywać się powoli, a zakończyć jego należy tuż przed paschalną procesją. W czasie procesji używa się wszystkich dzwonów wraz z największymi: „Także uderzają we wszystkie dzwony i duże...”. *Trezwon* w danym momencie odbywa się bardzo uroczyście i radośnie. Należy go zakończyć, kiedy procesja podchodzi pod drzwi wejściowe świątyni. W tym momencie kapłan słowami *Sława swiatiej...* rozpoczyna jutrznię paschalną. Chór odpowiada *Amin*. Potem duchowni śpiewają trzy razy troparion święta: *Christos Woskresie iz mierzwych...* i tak samo od razu po duchownych to samo śpiewa chór. Po chwili kapłan wygłasza *stichi paschalne*. Po nich duchowny otwiera Krzyżem drzwi do świątyni i w tym momencie następuje paschalny *trezwon*²¹.

W czasie Świętej Liturgii dzwonienie występuje kilka razy. Pierwsze dzwonienie ma miejsce przed liturgią i jest nazywane paschalnym *trezwonem*. Następnie dzwoni się podczas czytania Ewangelii, kiedy jest czytany fragment Ewangelii według św. Jana w różnych językach. Po przeczytany fragment Ewangelii jest dokonywane bardzo krótkie dzwonienie we wszystkie dzwony. Po ostatnim czytaniu następuje *trezwon*. Dzwonienie stosuje się jest jeszcze podczas Kanonu Eucharystycznego (dana praktyka nie jest w Polsce znana). Dzwonienie po świątecznym wielkanocnym

²¹Zob. *Trodion Paschalny*, Kijów 2002, s. 1.

nabożeństwie powinno trwać aż do paschalnej wieczerni²².

W Tygodniu Paschalnym dzwonienie odbywa się wyłącznie rytem paschalnym. Co ciekawe, iż w niektórych nie stosuje się w tym okresie *blagowiestu*. Przed i po każdym nabożeństwie jest wymagany paschalny *trezwon*. Każdego dnia odbywają się procesje, podczas których używa się dzwonów²³.

Od dawna jest przyjęta praktyka, że po błogosławieństwie kapłana każdy może wejść na dzwonicę i spróbować swoich „muzycznych” możliwości grania na cerkiewnych dzwonach.

2. Używanie dzwonów w innych ważnych momentach

a) Wielkie poświęcenie wody

Wielkie Poświęcenie Wody odbywa się dwukrotnie, w roku liturgicznym tj. w przeddzień święta Chrztu Pańskiego oraz w sam dzień święta. Porządek wielkiego poświęcenia wody jest bardzo obszerny. Jest najczęściej celebrowany przy studniach, rzekach lub innych zbiornikach znajdujących się poza świątynią. Wielkie Poświęcenie rozpoczyna się z Wielkiej Wieczerni. Przed poświęceniem, duchowny wynosi Krzyż i w czasie śpiewania *Trysagonu*, wówczas następuje *wodoswiatnyj piereszwon*

²²Zob. *Ustaw kołokolago zwona*, Moskwa 1998, s. 23.

²³Tamże, s. 25.

(uderzanie w każdy dzwon po siedem razy od największego do najmniejszego). Po położeniu Krzyża na przeznaczone miejsce kończy się *pierezwon* i rozpoczyna krótki *trezwon*.

b) Wyniesienie Świętego Krzyża na środek cerkwi

Wyniesienie Świętego Krzyża na środek cerkwi występuje trzy razy w ciągu roku: na Procesji Krzyża Pańskiego 1/14 sierpnia, na święcie Podwyższenia Krzyża Pańskiego 14/27 września i na trzecią niedzielę Wielkiego Postu. Rytuał wyniesienia Krzyża odbywa się na jutrzni. Na wielkiej doksologii kapłan okadza Krzyż leżący na *prestole*, następnie kiedy chór śpiewa *trysagion*, kapłan wykonuje trzy pokłony przed Krzyżem i bierze ozdobiony kwiatami Krzyż, trzyma go nad głową i wynosi na środek cerkwi. W tym momencie następuje *pierezwon*. Gdy Krzyż zostaje położony na środku, wtedy stosowany jest krótki *trezwon*²⁴.

c) Dzwonienie na nabożeństwach celebrowanych przez biskupa

W oczekiwaniu na nabożeństwo, które ma sprawować biskup, po otrzymaniu błogosławieństwa od proboszcza należy dzwonić w jeden duży dzwon. Gdy biskup znajduje się na terenie cerkiewnym należy wykonać *trezwon*. Dane dzwonienie należy zakończyć:

²⁴Zob. *Razdajsia blagowiestnyj zwon*, s. 145.

- na wieczerni - kiedy biskup wejdzie do świątyni,
- na liturgii - do momentu, kiedy biskup ubierze się w szaty liturgiczne.

W innych momentach dzwonienie dla biskupa wygląda tak samo, jak na wieczerni. Po każdym nabożeństwie należy dzwonić na wyjście hierarchy z cerkwi w formie *trezwonu*²⁵.

Należy wiedzieć, że także wykonuje się *trezwon* bez używania największego dzwonu na nabożeństwach celebrowanych przez biskupa w czasie Wielkiego Postu i Wielkiego Tygodnia (dzwoni w czasie wejścia hierarchy do świątyni i wyjścia).

d) Pogrzeb

Przy wnoszeniu ciała zmarłego do świątyni podczas pogrzebu, należy dzwonić powoli w każdy dzwon zaczynając od najmniejszego, kończąc na największym. Kiedy ciało zostało wniesione do cerkwi następuje krótki *trezwon*. Po nabożeństwie pogrzebu, gdy wynoszone zostaje trumna, stosuje się powolny *pierebor* aż do momentu włożenia trumny do grobu lub samochodu, po czym następuje krótki *trezwon*²⁶.

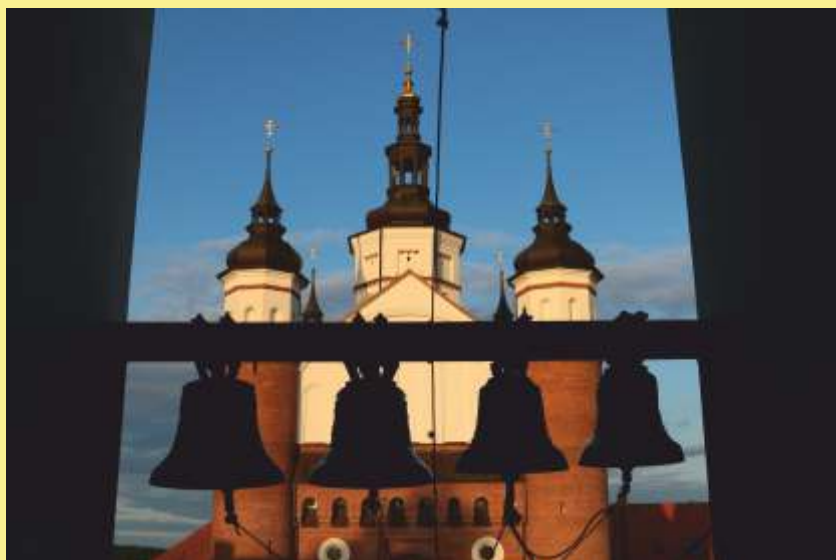
Pogrzeb osoby duchownej ma nieco inny rytuał służenia i również sposób dzwonięcia, także wygląda nieco inaczej. Przy

²⁵Tamże, s.146.

²⁶Tamże, s.147.

prowadzeniu do cerkwi osoby duchownej na początku uderza się dwanaście razy w duży dzwon i po czym następuje powolny pierebor z zakończeniem we wszystkie dzwony i znów zalecany jest błagowiest (dwanaście razy w duży dzwon)²⁷.

lektor Marcin Ochrymiuk

Supraskie dzwony. Zdj. Michał Sacharczuk.

²⁷Tamże, s. 147.

Przybycie Świętego Ognia do Polski

W dniu 1 maja br., po raz dwunasty w historii naszej Cerkwi, został dostarczony do Polski św. Ogień z bazyliki Zmartwychwstania Pańskiego w Jerozolimie. Błogosławiony Ogień w cudowny sposób pojawia się w Wielką Sobotę w Grobie Zbawiciela, po modlitwie prawosławnego patriarchy Jerozolimy.

W związku z ograniczeniami wynikającymi z pandemii koronawirusa, sprowadzenie św. Ognia, było możliwe dzięki pomocy władz państwowych oraz samorządowych, w szczególności Kancelarii Prezydenta RP Andrzeja Dudy oraz samorządowi Województwa Podlaskiego, w tym Podlaskiemu Instytutowi Kultury. Organizacją przywiezienia św. Ognia zajmowało się „Bractwo Świętego Ognia”.

Święty Ogień w godzinach wieczornych został przekazany zwierzchnikowi Cerkwi Prawosławnej w Polsce, Jego Eminencji metropolicie Sawie przez prezesa Stowarzyszenia „Bractwo Świętego Ognia”, ks. prot. Andrzeja Bołbot. W uroczystości uczestniczyli Adam Kwiatkowski, sekretarz stanu z Kancelarii Prezydenta RP oraz Artur Kosicki, marszałek Województwa Podlaskiego.

zdjęcia: ks. Andrzej Lewczak, ambasada RP w Tel Awiwie,
protodiakon Rafał Dmitruk

Święty Ogień w Domu Metropolitalnym.

Odbiór Świętego Ognia w Jerozolimie.

Akcje charytatywne - Wielkanoc 2021

W bieżącym roku, w ramach Wielkanocnych akcji charytatywnych, Centrum Kultury Prawosławnej we współpracy ze Stowarzyszeniem „Bractwo Świętego Ognia” zrealizowało charytatywne projekty, mające na celu pomoc drugiemu człowiekowi.

Dzięki zrealizowanym akcjom do bibliotek aresztów śledczych i zakładów karnych trafiła duchowa literatura – modlitewniki wraz z psalterzami. Wzbogacenie zasobów bibliotecznych w tego typu literaturę będzie niewątpliwym wsparciem w procesie resocjalizacyjnym. Będzie także przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu, a zwłaszcza przyczyni się przyswojenia właściwych wartości etycznych osób pozbawionych wolności.

W ramach prowadzonych akcji charytatywnych wolontariusze – w znaczącej większości uczniowie szkół podstawowych, przygotowali i rozdali dla osób potrzebujących kilkaset paczek żywnościowych, w ramach projektu „Wielkanocna święconka”.

Podczas święta Zmartwychwstania Pańskiego rozdawany był ciepły posiłek - tradycyjny świąteczny żurek z wojskowej kuchni polowej.

Zrealizowane powyżej projekty doskonale wpisują się w statutową działalność stowarzyszenia. Zakres działania tej szczególnej organizacji, to nie tylko sprowadzenie św. Ognia z Jerozolimy do Polski ale także promocja i organizacja wolontariatu, pomoc rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej poprzez tworzenie, promocję i realizację programów mających na celu wyrównywanie szans tych rodzin i osób, w tym osób niepełnosprawnych, działalność związana z rozwojem świadomości społecznej, przeciwdziałaniem patologiom społecznym, wsparcie imigrantów w procesie integracji i adaptacji do życia w Polsce.

Wszystkim osobom zaangażowanym i wspierającym powyższe przedsięwzięcia Centrum Kultury Prawosławnej w Warszawie oraz Stowarzyszenie „Bractwo Świętego Ognia” składają serdeczne podziękowania.

Zdjęcia: archiwum CKP

Przygotowanie paczek świątecznych oraz modlitewników z psalterzami.

Wojskowa kuchnia polowa.

Pielgrzymka do Monasteru św. Onufrego

W dniach 24-25 czerwca br., z inicjatywy Stowarzyszenia „Bractwo Świętego Ognia” oraz Centrum Kultury Prawosławnej im. Świętych Cyryla i Metodego w Warszawie, miała miejsce pielgrzymka autokarowa do monasteru w Jabłecznej na coroczne uroczystości św. Onufrego Wielkiego.

Wyjazd 24 czerwca, poprzedził sprawowany w Katedrze Metropolitalnej p.w. św. Marii Magdaleny w Warszawie molebień za pielgrzymów. Następnie nasza międzynarodowa grupa składająca się z Polaków, Białorusinów, Gruzinów, Rosjan, Litwinów, Ukraińców pod kierownictwem naszych duchowych przewodników, czyli ks. prot. dr. Andrzeja Lewczaka, dyrektora CKP i ks. prot. Andrzeja Bołbot, prezesa Stowarzyszenia „Bractwo Świętego Ognia”, ruszyła autokarem w drogę do Jabłecznej. Po drodze w pobliskim Terespolu odwiedziliśmy cerkiew p.w. św. Jana Teologa, gdzie mieliśmy okazję, dzięki miejscowemu proboszczowi ks. prot. Jarosławowi Łoś, pokłonienia się przed cudowną ikoną Matki Bożej „Skoroposłuszniczy – Szybko Spełniającej Prośby”. Przez następne 40 minut mknąc drogami zadbanymi i urokliwymi wsi południowego Podlasia dotarliśmy do ostatecznego celu naszej podróży – Monasteru Św. Onufrego w Jabłecznej. Sprawiał on wrażenie bajecznej wyspy wśród bujnej zieleni i rozlewisk Bugu. Warto podkreślić, że Monaster

Jabłeczyński liczący przeszło 500 lat jest jedynym na Podlasiu, który oparł się Unii Brzeskiej i pozostał prawosławny. Jest on jednocześnie najstarszym, nieustannie działającym ośrodkiem monastycznym w Polsce.

Po przybyciu na miejsce i krótkim zwiedzaniu zabudowań monasteru wzięliśmy udział w wieczornym nabożeństwie – wsienoszcznym bdieniju, któremu przewodniczył Jego Eminencja, Wielce Błogosławiony Sawa, Metropolita Warszawski i całej Polski, w asyście Ich Ekscelencji: Arcybiskupa Lubelskiego i Chełmskiego Abła, Arcybiskupa Białostockiego i Gdańskiego Jakuba, Arcybiskupa Wrocławskiego i Szczecińskiego Jerzego, Arcybiskupa Przemyskiego i Gorlickiego Paisjusza, Biskupa Łódzkiego i Poznańskiego Atanazego, Biskupa Hajnowskiego Pawła, Biskupa Siemiatyckiego Warsonofusza oraz zgromadzonego duchowieństwa z różnych diecezji naszej Cerkwi. Uroczystościom dopisywała piękna letnia pogoda oraz licznie zgromadzeni miejscowi i przyjezdni pielgrzymi. Następnego dnia o godzinie 10.00 wzięliśmy udział w uroczystej Świętej Liturgii, którą zakończyła procesja wokół głównej świątyni monasteru. Należy nadmienić, iż pierwszego jak i drugiego dnia mieliśmy wielką przyjemność wysłuchania chóru studentów i absolwentów Prawosławnego Seminarium Duchownego oraz Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie pod dyrekcją prof. dr hab. Włodzimierza Wołosuika.

W drodze powrotnej odwiedziliśmy mały, ale także urokliwy monaster św. Serafina z Sarowa w Kostomłotach, który prowadzony jest przez nieustrzonego ojca archimandrytę Ambrożego. I tak to z Bożą pomocą szczęśliwie dobiegła do końca nasza dwudniowa pielgrzymka na południowe Podlasie.

Wdzięczni za organizację i duchową opiekę

Jacek Nowodworski
wraz z pielgrzymami

Przy cerkwi św. Jana Teologa w Terespolu.

Modlitwa przed cudowną Ikoną Matki Bożej „Szybko Spełniającej Prośby”.

Odwiedziny w monasterach w Jabłecznej i Kostomłotach.

Porządkowanie i inwentaryzacja cmentarza wojskowego w Stanisławowie

30 października 2021 r. na cmentarzu wojskowym w Stanisławowie, położonym około 40 km od Warszawy z inicjatywy przewodniczącego Stowarzyszenia Bractwa Świętego Ognia ks. prot. Andrzeja Bołbot odbyły się wstępne prace porządkujące i inwentaryzacyjne. Opieka nad zabytkami kultury prawosławnej w tym rewitalizacja cmentarza, pomników oraz miejsc pamięci jest jednym z wielu celów Stowarzyszenia.

Cmentarz wojskowy w Stanisławowie został założony w pierwszej połowie XIX wieku. Z dokumentów wynika, że do 1915 r. był miejscem pochówku żołnierzy, pracowników cywilnych, duchownych prawosławnych oraz ich rodzin służących i pracujących w Twierdzy Modlin (wówczas *Nowogiegorgijewskaja krepost'*). Prawdopodobnie na początku I wojny światowej na cmentarzu chowano również żołnierzy poległych na polach bitew. Obecnie cmentarz znajduje się w stanie nie przypominającym, iż jest to teren pochówku i pamięci o zmarłych. Jest on zdewastowany, zarośnięty, rozkopany, a przede wszystkim pozbawiony ogrodzenia. W wielu miejscach można znaleźć zbiorowiska śmieci i wszelkich odpadów. Pokazuje to, że szacunek do zmarłych niezależnie od ich pochodzenia czy wyznania, obecny

niemal w każdej cywilizacji, nie dotyczy tego cmentarza. Stał się on miejscem nie tyle zapomnianym, co obiektem działalności, której celem było bardziej lub mniej świadome niszczenie poprzez zaniechanie wysiłków do jego zachowania, dążenie do stopniowej dewastacji i rujnacji. Stan cmentarza jest dowodem na to, że nie musi się to odbywać poprzez spektakularne, jednorazowe akcje zaorania czy też rozkopania przy pomocy ciężkiego sprzętu budowlanego. A zatem jest to następstwo nie tylko nieubłaganego oddziaływania czasu i warunków atmosferycznych, ale niestety również bardziej lub mniej świadomej działalności człowieka.

Wstępne prace inwentaryzacyjne wykazały, że cmentarz stanowi odzwierciedlenie wielonarodowościowej i wielowyznaniowej struktury ludności dawnego Imperium Rosyjskiego. Są tam pochowani różnej rangi wojskowi (pułkownicy, podpułkownicy, dowódcy jednostek, kapitanowie, porucznicy, junkrzy), kwatermistrze, lekarze, duchowni prawosławni. Ze wstępnego rozeznania wynika, że chowani służyli w co najmniej czterech jednostkach – 1 Nowogiejorgijewskim fortecznym pułku piechoty, 1 Zegrzyńskim pułku piechoty, Muromskim pułku piechoty i batalionie pontonowym.

Myliłby się jednak ten, kto myśli, że chowani tam byli tylko mężczyźni, Rosjanie wyznania prawosławnego. Zidentyfikowane groby i treść znajdujących się na nich inskrypcji wskazują, że stosunkowo rozpowszechnionym zjawiskiem było zawieranie

związków małżeńskich przez rosyjskich wojskowych z miejscowymi kobietami, Polkami, jak można domniemywać wyznania rzymskokatolickiego.

Odrodzenie cmentarza, rozumiane jako przywrócenie należnego takiemu miejscu odpowiedniego stanu jest ważne i potrzebne z co najmniej dwóch powodów. Po pierwsze, ochrona miejsc pochówku to chrześcijański i humanitarny obowiązek. Szacunek do zmarłych, niezależnie od ich pochodzenia, a nawet naszego osobistego czy zbiorowego stosunku do nich to przejaw człowieczeństwa. Po drugie, cmentarz stanowi nieodłączną część historii regionu i całej Polski. I niezależnie od oceny tamtego okresu, gdy Polska nie istniała jako państwo, nie wymażemy go z pamięci zbiorowej. Tym bardziej, że wielu Polaków uczestniczyło w rozwoju Imperium Rosyjskiego, służąc także w ówczesnej armii rosyjskiej i zdobywając stopień generała. Tylko „prawdziwa historia, zgodna z faktografią, może być pożyteczna dla każdego narodu”.

Zwracamy się do wszystkich, którym nie jest obojętny los historycznych miejsc pochówku związanych z kulturą prawosławną i chcieliby wziąć udział w dalszych pracach inwentaryzacyjnych cmentarza w Stanisławowie o zgłaszanie się do Stowarzyszenia.

Andrzej Wierzbicki

Napisy na zabytkowych nagrobkach.

Podczas prac inwentaryzacyjnych.

Prośba o wsparcie organizacji i dostarczenia Świętego Ognia do Polski

Stowarzyszenie Bractwo Świętego Ognia, pragnie podziękować wszystkim ludziom dobrej woli, którzy z dobrego serca każdego roku wspierają pielgrzymkę przedstawicieli naszej Cerkwi do Jerozolimy. Dzięki Państwu udajemy się tam od 2009 r. i dostarczamy do naszego kraju Święty i Boski Ogień, który w przededniu Paschy schodzi co roku w Bazylice Grobu Pańskiego. Jest to cud, który po Swoim Zmartwychwstaniu nasz Bóg ofiarowuje całej ludzkości. Dzięki Państwa ofiarności w 2021 r. został on dostarczony do Polski po raz trzynasty. Jego płomień, będąc symbolem Bożego błogosławieństwa dla naszych rodzin, po raz kolejny rozświetlił nasze świątynie oraz domy.

Współczesny dynamicznie zmieniający się świat stawia przed nami co raz to nowe wyzwania. Nieustająca pandemia ogranicza nasze życie na wielu płaszczyznach. Wciąż oczekujemy końca tego doświadczenia naszych czasów, podczas gdy spotykają nas nowe zmagania i niepokoje o charakterze ekonomicznym, społecznym i politycznym. Szukając odpowiedzi na sens tych trudnych sytuacji i wytchnienia w trudnym czasie warto zwrócić się ku Temu, Który jest przyczyną wszystkiego i źródłem całego istnienia. Gdy sięgniemy do lektury Pisma Świętego Starego

i Nowego Testamentu, znajdziemy tam przykłady osób, które pomimo ciężaru dziejów, w którym przyszło im żyć, szukały otuchy i odnajdywały nadzieję właśnie poprzez kontakt ze Stwórcą.

Czasy w jakich żyje dane pokolenie zawsze są odbiciem jego wartości duchowych bądź też kryzysu tychże wartości. Historia uczy nas, iż każda epoka wymaga od ludzkości nieustającego dialogu z Bogiem. Możemy go uzyskać tylko poprzez modlitwę, która w odpowiedzi na otaczające nas problemy powinna być szczególnie wzmożona. Schodzący co roku w Jerozolimie Święty Ogień jest Bożą odpowiedzią na obecność modlitwy w świecie. Zróbmy zatem wszystko, aby poprzez nasze modlitwy i zaangażowanie w tym roku znów być świadkami tego cudu i Bożego błogosławieństwa.

Organizacja wyjazdu wymaga dużych środków finansowych, które dzięki wsparciu ludzi dobrej woli udaje nam się zebrać na ten cel. Serdecznie dziękujemy za dotychczasowe, wielkie wsparcie Podlaskiemu Instytutowi Kultury w Białymstoku i bardzo prosimy o jego kontynuację. Wzorem lat ubiegłych Uchwałą Świętego Soboru Biskupów Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego z dnia 26 października 2021 roku, ustalono na dzień 13 marca 2022 roku (Niedziela Prawosławia) ogólnometropolitarną kolektę na rzecz wsparcia Stowarzyszenia i dostarczenia Świętego Ognia do Polski.

Za każdą ofiarę serdecznie dziękujemy i zapewniamy o modlitwie w świętych miejscach Jerozolimy i naszych świątyniach.

Adam Pytel, Stowarzyszenie „Bractwo Świętego Ognia”

Ofiary można przekazać na konto:

81 1140 2004 0000 3102 7967 1875

Stowarzyszenie „Bractwo Świętego Ognia”

ul. Świętych Cyryła i Metodego 4/319

03-403 Warszawa

Pomoc uchodźcom z Ukrainy

Stowarzyszenie „Bractwo Świętego Ognia” wraz z Centrum Kultury Prawosławnej w Warszawie włącza się w akcję pomocy uchodźcom z Ukrainy. W tym celu uruchomione zostały dodatkowe miejsca noclegowe dla uchodźców.

Osoby pragnące wesprzeć inicjatywę pomocy, proszone są o wpłaty na rzecz uchodźców na poniższe numery kont z dopiskiem „Ukraina”:

Stowarzyszenie „Bractwo Świętego Ognia”
ul. Świętych Cyryła i Metodego 4/319
03-403 Warszawa

PL 81 1140 2004 0000 3102 7967 1875

Konto walutowe EUR:

PL 60 1140 2004 0000 3912 1051 4125

Konto walutowe USD:

PL 58 1140 2004 0000 3012 1051 4117

Konto walutowe GBP:

PL 65 1140 2004 0000 3712 1051 4133

Wszystkie konta mają nr
BIC BREXPLPWMBK

ZARZĄD GŁÓWNY STOWARZYSZENIA

Prezes Zarządu:

ks. prot. mgr Andrzej Bołbot

Członkowie Zarządu:

Jego Ekscelencja, Najprzewielebniejszy Paweł, Biskup Hajnowski

ks. prot. dr Andrzej Lewczak

lektor Marcin Ochrymiuk

Komisja Rewizyjna:

ks. dr Adam Magruk

prof. dr hab. Jerzy Ostapczuk

mgr inż. Jacek Nowodworski

BIULETYN INFORMACYJNY

RO CZNIK

ISSN 2719-7190

Kolegium redakcyjne:

ks. dr Adam Magruk, lektor dr Paweł Gocko, dr Adam Pytel

Wydawca:

Stowarzyszenie Bractwo Świętego Ognia

ul. Świętych Cyryla i Metodego 4/319

03-403 Warszawa

tel. +48 605 696 770

e-mail: office@holylight.org.pl

www.holylight.org.pl

KRS: 0000820584

NIP: 1133008946

Nr konta: 81 1140 2004 0000 3102 7967 1875